

1977

ajakiri

3

ajakiri

Toimetuse ja talituse

aadress:

"AJA KIRI"

c/o Tartu College

310 Bloor St. W.

Toronto, Ont. M5S 1W4

Canada

Esindus Rootsis

Enno Klaar

"Aja Kiri"

Postgiro nr. 12 77 47-4

(rkr. 45.-)

Stockholm

Nr. 3(9) toimetanud:

Vello Salo (tegevtoimetaja)

Vello Soots

Henno Sillaste

Kalle Naelapea

Heino Jõe

Tiit Telmet (kujundus)

Tõnu Mägi (talitus)

Viimane tähtpäev kaastöö jaoks

(AK nr. 4/1977): 5. august

Aastatellimine (6 numbrit): \$ 10.00

(selles hinnas on ka õhupostiga

saatmine ülemeremaadesse)

1 Tammsaaret tõlkima!

2 Pikemalt? (Lugeja veerg)

3 "Ühesõõmuleht" (Toimetaja veerg)

4 Eesti kultuuri ühtekuuluvusest Ilmar Mikiver

5 Väikese keskuse mured Valdek Lenk

8 "Kadunukesest" kadunud J. Toots

10 Liiga vara ja liiga hilja Heino Jõe

12 "Milkman of the Manor" Catharine Jones

15 Hellade Helletajate "Südasuvi" Endel Loo

16 Näod Kultuuripäevad '77

18 Kultuurautonoomia Karl Aun

20 "Cinderellagame" and "Illuminations" Linda Pakri

22 Rootsi riik ei toeta Jaak Maandi

24 Rävälä Rock

26 "Kalevipoeg" inglise keeles

29 Rahvajuhid White Joe

31 Teateid Trenti seminar
mü77

Jüri M. Lotman

Puksowi Fond

AK-le saadetud kirjandus

Tunnistagem ausalt: eesti klassikute tõlkimisega inglise keelde pole meie, väliseestlased, tänini toime tulnud. Ometi oleme just meie, enamuses inglise keelepiirkonda sattunud, algusest peale tundnud vajadust niisuguste tõlgete järele. Kindlasti palju suuremat kui kodueestlased, kellele inglise keelt rääkiv maailm on veel praegugi midagi väga kauget.

Nii on aga ka sealne maailm inglise keelt rääkivale senini väga kaugeks jäänud: alles 1973.a. ilmus *Soviet Literature*'i ingliskeelne eesti erinumber (prantsuskeelne oli siis juba nelia aastat vana). Nii valimik kui tõlked (tehtud muide venekeelse tõlke põhjal) olid seal muulaste töö. Kodumaine kriitika konstateeris: *Nigel proosa- ja keskpärane luulevalik ... palju vähem, kui meie kirjandus võiks pakkuda.* (KK 1973:178)

Sellel taustal tuleb kodumaal ilmunud Vilde *Mäeküla piimamehe* otsetõlget inglise keelde (AK 6:31) tähtsaks sündmuseks nimetada. Lõpuks ometi on maailma levinuimas rahvusvahelises keeles saadaval üks eesti kirjanduse klassikuid! On hea meel, et võime samas teatada teisegi tähtsa töö lõpujärku jõudmisest: Georg Kurmani *Kalevipoja* otsetõlge inglise keelde.

Edasi rõõmustab, et kodumaal arutatakse avalikult Tammsaare tõlkija otsimist väliseestlaste hulgast (*Sirp ja Vasar* 7/1977, lk. 5). Kahtlemata peetakse selle klassiku tõlkimist nii kodus kui väljas tähtsaks ja tänuväärseks ülesandeks. Ühendatud jõul tohiks see ka kõige paremini teostatav olla: ingliskeelses keskkonnas üleskasvanud ümberpanijal on ju märksa rohkem eeldusi nauditava tõlke andmiseks kui väljaspool seda elanul. Tõesti: kui oli võimalik välja kuulutada kirjandite võistlus väliseestlastele, miks mitte Tammsaare tõlkimise võistlus?

Seletamatagi on selge, et igasugune tõlketöö eeldab häid sõnaraamatuid. Siingi on rõõmustavat teoksil: Paul Saagpaku suurest eesti-inglise sõnaraamatust (AK 2/1977:18j) on juba veerand laotud.

Lootkem siis, et ingliskeelne Tammsaare ei lase end enam kaua oodata. Teda on vaja ka paljudel väliseesti noortel.

Aja Kiri on väärt asi. Olen kaastöö kirjutamisele mõelnud, aga pole veel leidnud teemat, kus kahel leheküljel küllalt ära öelda saaks.

R.T., Helsingi

Imestan, et Kurlents Härmataret nii tõsiselt võtab. Ariste oli arvatavasti sunnitud *Kodumaas* seda tegema. Härmatare-taoliste töödessa tuleb ainult positiivselt suhtuda. Tore et teeb — teadusega pole seal midagi tegemist, aga mis sellest? Härmatarel on igal juhul üks tore hobi.

Kirjutaksin ise ka *Aja Kirjale* midagi, kui ainult leiutaksin mõne paraja teema kaheks leheküljeks. Pole tõesti kerge midagi leida, millel nagu mingi spetsiifiline väärtus oleks.

H.R., Göteborg

Kaotasin kõik... Loobun tellimisest. Elagu AK!

R.L., Las Vegas

Esimese kahe (üsna algelise) numbriga võrreldes on AK aina paremaks läinud. Need on aga normaalsed sünnivalud. Staatus tuleb aastatega — tahaksin loota, et *Aja Kirjast* saab kord *Mana* järglane, mida enam ei jõua oodata.

E.V., New York

Tahaksin juhtida tähelepanu ühele veale (AK 2/1977:1). *Vaba Eesti Sõna* ei levi mitte 2000 eks., vaid peaaegu poole suuremas arvus.

E.E., New York

Väga hea on kirjutis *Väikese keskuse mured* ja ma jään selle järke ootama. Ehk hakatakse nüüd aru saama, et Kanadas ei ole mitte ainult Toronto, vaid ka teisi keskusi? ... Eesti keele õigekirjutus lonkab *Aja Kirjas* (ja ma pöörasin ümber pro pöördusin, lk. 19, 2. rida).

H.R., Stockholm

Käiviilijal on arvustatavas tekstis üks kõige suurem viga kahe silma vahele jäänud: peame omnibussi võtma. Ei, eestlane ei pea mitte omnibussi võtma, vaid sellega sõitma. (AK 1:14)

K.V., New York

Usume, et kõik *Aja Kirja* lugejad tahavad olla kursis päeva-sündmustega. Eestikeelne ajakirjandus seda meile kahjuks ei võimalda. Sellepärast tellib ja loeb küllap igaüks meist mõnd tuntud ajalehte-ajakirja mõnes muus keeles.

Mis võis olla *Aja Kirja* koht antud olukorras? Ikkagi ainult ühelt üsna kitsalt – eestluse – alalt uudiseid-arutlusi tuua. Seda küllalt sagedasti, „enne kui eelmine number meelest ära läheb,“ aga ka kontsentreeritud kujul, mida „jõuab ka siis veel lugeda, kui kohustuslikust lugemisest väsinud oled.“

Nii kaalutlesime toimetuses enne starti – ja sellepärast ongi *Aja Kiri* nii õhuke-lühike nagu ta on. Oleme päris mitme lugeja suust kuulnud (ja tunnustaval toonil): „*Aja Kirja* jõuab parasjagu ühe sõdmuga läbi lugeda!“ Nii et „ühesõmuleht“!

Siiski on lugejad märganud, et alguses ülesseatud „ideaal-mõõt“ – artikkel ärgu olgu pikem kui kaks lehekülge – pole mingi Prokustese voodi. Oleme toonud päris mitu pikemat pala, vajaduse korral kahes järgnevas numbris.

Eelnevast selgub ka, et me ei ole kavatsenud ühegi eksisteeriva ajakirja võistlejaks (veel vähem järglaseks) hakata. Niihästi *Tulimuld* kui *Mana* on omamoodi asendamatud ning oleks suur kaotus, kui nad hingusele läheksid.

Aga ka antud olukorras on väga kahju, kui keegi jätab kaastöö saatmata ainult sel põhjusel, et „ei oska lühemalt kirjutada“. Julgust! Küll leiame tee ka pikemate asjade avaldamiseks!

Tänu kõigile, kes märgatud vigadest toimetusele kirjutavad! „Keeletarkadele“ tuletame meelde, et „AK ei näe küll oma kutsumust eesti kirjakeele harimise alal, kuid ka keele risustamine ei paku talle erilist rõõmu“ (AK 1:2).

Võtame komplimentina, et kõik kaotanud ei pannud paljaks raisata (laenata?) 15 senti teatamaks meile, miks ta loobub tellimisest! Saadaksime sümpaatiast kasvõi tasuta, aga Las Vegase kasiinode toetamine käib meile esialgu veel üle jõu...

Ilmar
Mikiver

Mõtteid pärast laudkonda Kodu-Eesti ja Välis-Eesti kultuurisuhted Washingtonis Eesti Kultuuripäevadel 1977

Tõnu Parming meenutas meile, et Kodu- ja Välis-Eesti oma eri funktsioonides olid olemas juba Eesti iseseisvusajal ja varemgi: esimene rahvusliku identsuse allikana, teine lobby'na maailma suurjõudude juures. Tõnu vaade on väga põhiline ka praegu: Kodu-Eesti annab väliseestlastele arusaamist sellest, kes ta on; Välis-Eesti kaitseb kodueestlase inimvabadusi ja kodanikuõigusi. Viimane on endastmõistetav, esimene aga Jumala ime. Sest võinuks ka hullemini minna (nagu läks ukrainlastel, gruuslastel, armeenlastel ja teistel).

Me mõistame kaskede kõnet, kuulutas Urve Karuks koos Paul Eerik Rummoga. Kuid Jaan Kaplinskile mõonab Urve nukralt: *Sul on maa/Mul on muinasmaa*. Walter Rand aga teab, et maa ei ole tingimata tarvilik rahvuslikule kultuurile ("kultuurinatsionalismile", ütleks Walter -- see, mäletate, on see ainus hää natsionalism kolmest! AK 1/76:3) Kultuuripäevade rahvas hakkas koos Urvega mõistma kaskede kõnet. Kaskedega saab olla üks -- nii Kanadas, Rootsis, Ühendriiges kui Eestis. Ei tarvitse oodata kikkapüksteni haua pääl (nagu Kaplinski väike, maata kuningas).... et olla oma pinnasega üks.

Eda Sepp kõrvutas niisuguseid taidurinimesi nagu Peeter Ulas, Kristjan Raud, Ilmar Malin, Oss Timmas, Viive Tolli, Herman Talvik, Jüri Arrak, Andres Kingissepp, Tiit Pääsuke, Jaan Põldaas, Raul Meel... ja palju teisi. Selgub, et kuuekümnendate ja seitsmekümnendate aastate eesti kujutavas kunstis on raske vahet teha, mis on Kodu-, mis Välis-Eesti. Arengud, kuigi mitte samased, on sarnased. Sää! kuskil peab ka olema mingi pinnas, mis on üks.

Mardi Valgemäe näitas ära, et lääne teatrikultuur murdis sisse umbes 10 aastat tagasi. Kuhu - Torontosse või Tartu? New Yorki või Tallinna? Kumb saaks kumba aidata repertuaari moderniseerimisel -- Toronto Tartut või Tartu Torontot? Vastus on muidugi: Tartu Torontot. Tartu draama-renessanssi näikse paljud ikka veel eitavat -- nii välis-estli ringkondades kui Eestimaa kommunistlikus parteis.

Noorima sugupõlve esindaja Kalle Naelapea meenutas mulle pärast laudkonda, et kui räägime Kodu- ja Välis-Eesti kultuurisuhetest, ärgu kõne all olgu mitte mingi *säilitamise* küsimus. Need suhted olgu rajatud uuele, edasiminevale ja loovale. Mitte ainult sellele, mis -- nagu Kalle ütles -- on "esoteerselt" tähtis eesti rahvale, vaid sellele, mil on midagi ütelda kogu inimkonnale. Keda ta nimetas Kodu-Eestist? Paul Eerik Rummot, Hando Runnelit, Jaan Kaplinski, Arvo Valtonit.

Ja Raimond "Amadeus" Kolk oli veendunud, et teadlikkus Välis- ja Kodu-Eesti kultuuri ühtekuuluvusest, teisisõnu, iseteadvusest eestlasena, on tõusuteel. Ses asjas on meil alles ees "onu paremad päevad", kinnitas Amadeus.

Väikese keskuse mured

Esitame järgnevalt viimase osa Valdek Lenk'i ülevaatest Eestlaste järelkasvu küsimus väikestes keskustes, mille ta kandis ette Eesti Liidu Kanadas Esinduskogu koosolekul 26. 3. 77 ja mille algus ilmus eelmises Aja Kirja numbris (AK 2/77:4).

Valdek
Lenk

Täienduskoolist lahkudes, kui ei leidu keskuses mõnda teist rahvuskultuuri taotlevat tegevusala, millel noor saaks ennast rakendada, algab tema eesti keele oskuse tagasimine. Sellest on kahju, sest just siis on lapse keeleõppimise aeg kõige viljakam. Ideaalne oleks, ja seda tuleks kõigile soovitada, et kõik need noored, kes elavad Torontole lähemal, astuksid Toronto täienduskeskkooli oma õpinguid jätkama.

Mida teha nende eesti lastega, kes elavad kaugel eestlaste keskustest? Peaülesanne lapse õpetamisel on muidugi lapsevanema õlgadel, kuid temal puuduvad kogemused ja materjal õppetöö läbiviimiseks. Rootsis ja Saksamaal on kasutatud selliste üksikute laste jaoks rändõpetaja meetodit. Nendes maades on see võimalik, kuna vahemaad ei ole suured ja õpetajad saavad riigi poolt toetust. Kanadas ei ole see mõeldav suurte vahemaade ja sõidukulude tõttu. Siin võiks aga õpetamist teostada kirja

teel, mida omal ajal koolidirektor Ants Roos soovitas ja andis selleks ka vastavaid õppeviikuid (*Kiri-kool*) välja. Ülesannete andjaks ja juhtnõuade saatjaks oleks mõni kogemustega õpetaja, kellele ka lapse tööd saadetakse kontrollimiseks. See õpetamismeetod on väga aeglane, kuid hea tahtmise juures on kõik võimalik.

On väga tähtis, et laps puutuks kokku ja arendaks sõprussideid teiste omavanuste eesti lastega. Laps peab leidma omale kuuluvuse, kogema, et ta ei ole mitte ainus eesti laps maailmas, vaid et neid on palju. Selleks annavad suurepärase võimaluse eesti laste suvekodud Jõekäärul ja Seedriorus, koondades hajutatult elavaid lapsi ühiseks pereks ja luues õhkkonna, mis neid alatiseks ühendab. Kasvatajad suvekodudes on tihti õpetajad või noortejuhid skautlikes organisatsioonides ja nende juhatusel saab ka üksik laps osa rahvuslikust kasvatuses. Siin võiks ka lapse õpetaja, kes talle kirja teel õpetust andis, oma õpilasega isiklikult tuttavaks saada.

Lõpuks jõuame küsimuse juurde: missugune on õpetaja ja noortejuhi osa eestluse säilitamisel? Vastuseks võib ütelda, et eesti õpetaja ja noortejuhi idealism koos lapsevanema panusega on meie rahvusgrupi säilitajaks. See on suur ülesanne, mille need inimesed on oma õlgadele võtnud, ootamata erilist tasu või kiitust. Meie tuntud haridustegelane, koolinõunik Märt Raud ütleb ühes oma teoses: „Armastus oma töö, õpilaste ja oma rahva vastu on imejõuks, mis toob inimesi koolipõllule. Kui sa ei suuda lapsi armastada ja süveneda nende hingesse, siis jäta õpetajaamet. Ebamusikaalne inimene ei sobi muusikajuhiks.“ Kuid armastusest ei ole alati küllalt. Vaja on ka teadmisi ja oskust, et lapsele õppimist kergeks ja huvitavaks teha. Küsimuslehelts saadud andmete kohaselt on väikestes keskustes töötamas peamiselt kutseta õpetajad ja nende hulgas on seitse õpetajat olnud endised täienduskoolide lõpetajad. Need kutseta õpetajad on peamiselt lastevanemad, kellel omal on lapsi koolis, või siis noortejuhid, kes töötavad ka skautlikes organisatsioonides. Need on sügava kutsumusega inimesed, keda on vaja eestluse huvides. Kuid kindlasti on kõik leidnud raskusi õppetöö edukal korraldamisel. On vaja teha ainevalikut — mida ja kui palju õpetada, on vaja osata erilisi meetodilisi võtteid, et teha õppimist lastele meeldivaks ja kaasakiskuvaks,

on vaja leida ettekandeid, luuletusi ja näidendeid koolipidudel, jõulupuul ja emadepäeval esinemiseks — kõik see asetab õpetajale suuri nõudeid. Elades väikestes keskustes nagu oaa-sides võõra rahva keskel, on kokkupuutumine teiste koolide õppejõududega juhuslik, tihti puudub täielikult. Sellepärast leian, et õpetajate töö kergendamiseks ja koolide õppetöö ühtlustamiseks on vajalik õppepäevade korraldamine. Seda vajadust on kinnitanud ka kõik küsimuslehele vastanud täienduskoolide õpetajad. Normaalseiski oludes vajavad õpetajad ja noortejuhid nõuandeid ja impulsse, vajavad kontakti kolleegidega, et vahetada kogemusi ja teadmisi. Sama tehakse ka Kanada koolides mitu korda aastas *Professional development days* nimetuse all.

Õppepäevade ettevalmistamine ja läbiviimine nõuab suurt eeltööd ja head koostööd kõikide organisatsioonide ja üksikute õpetajate vahel. Selle korraldamist ei saa panna ainult mõne üksiku isiku õlgadele, vaid leian, et korraldajaks oleks kõige sobivam Eesti Õpetajate Ühing Kanadas koos Toronto Eesti Täienduskooliga. Õpetajate ühingu juurde on kogunenud kõik meie täienduskoolide õpetajad ja ka endised õpetajad, kes töötasid Eesti koolipõllul. Siin asub rikkalik varasalg, kust saame ammutada teadmisi ja rikastada endid nende kogemuste varal. Ka on Toronto täienduskoolis töötavatel õppejõududel mitmeaastaseid kogemusi oma eriainete õpetamisel ja nemad on võimelised andma edasi ka vajalikke meetodilisi võtteid ja praktilisi näpunäiteid. Eriti suuri kogemusi on Toronto koolil eesti keelt mittevaldavate õpilastega, mis oli paljudele küsimuslehele vastanud õpetajaile peamiseks probleemiks.

Õppepäevad võiksid toimuda Jõekääru-Kivioja maa-alal ja selleks on juba läbirääkimisi olnud Toronto Eesti Naisseltsi juhatusega, kes hoolitseks majutamise ja toitlustamise eest. Sobivamaks ajaks peetakse pikka nädalalõppu augustikuu alguses. Õppepäevade teine osa võiks toimuda eeloleval sügisel, kus saaks jälgida tegelikku õppetööd kas Toronto lasteaias või täienduskoolis, millele hiljem järgneks arutelu ja loengud.

Lõpetan oma sõnavõtu veendumusega, et eesti keel ja meel säilitatakse ka väikestes eestlaste keskustes, kuni leidub kooliealisi eesti lapsi. Selleks suur au eesti kodule, kus valitseb rahvuslik vaim, ja tänu õpetajaile ning noortejuhitidele, kes on meie rahvusliku vaimu kandjaks.

J. Toots

Hiljuti ilmus Eestis tõlge Evelyn Waugh romaanist *The Loved One* (*Kallis kadunukene*, „Loomingu” Raamatukogu 28-29/1976, tõlk. Helmi Tillemann). Kuna kodumaal on olnud päevakorral tõlkeprobleemid ja tõlkijate kriis, jälgisin huviga, kuidas üht mu lemmikautorit oli eestindatud.

Mõned idioomid on jäänud tabamata: *Am I glad to see you? – Kas mul on rõõm teid näha? As fine chaps as you find anywhere – Selliseid toredaid poisse leidub kõikjal. The maid was out – Teenija oli väljas. Ilmselt assotsiatsiooni ... kaugelt vastasid mull’... pärast teoses esineva, praegugi Eestis populaarse Indiaani armuhüütu asemel seisab mõistatuslik Hindu armuhüütu.*

Tõsiseid probleeme teevad tiitlid. Üldiselt esinevad *mr., mrs.* ja *miss* tõlkimata kujul; *the great knight* on tõlgitud kui suur söör, olgugi et esineb ka *sir*. *Gentleman* jäetakse alati tõlkimata, ka *old gentleman*, mille loomulikuks vasteks oleks vana-härra. *Gentleman and scholar* tõlgitakse õpetlane ja džentelmen. Kui juba võõrapäratseda, siis võiks ju olla džentelmen ja sko-laar, aga maakeeles sobiks härra ja haritlane. Neid libastu-misi ei saa küll tõlkija süüks panna: härra on põlu all. Tuleb vist õnne tänada, et Waugh härradest ei tehtud seltsimehed.

Närimine üksikute sõnade kallal võib näida ebaõiglane, kuid on vältimatu *Kadunukese* tõlkekadude puhul, kuna Waugh sõnavaliku täpsus ulatub varjunditesse. *Mean* on tõlgitud keskpäraseks, kuigi seletus sealsamas nendib, et see võib tähendada ka *alatu*. Originaali mõiste on kas *kuri* või *jõhker*. *Lunacy* on tõlgitud *kuutõbiseks*, aga kohas, kus see ei ole segav. Seevastu ei saa rahule jääda kui *urbane* saab *armastusväärseks*; päris arusaamatuks jääb, kuidas *necking* saab vasteks *udutsema* (ÕS: 'udune olema; uduselt väljenduma'). Leiduvad ka *efemeersus*, *eksaltee-ritud* ja *epitoom*; neist viimane, kui ÕS-i uskuda, on keelte vahetamisel tähendust muutnud. Kõige segavam viga terves raamatus on tihti esinev *non-sectarian*, millest on tehtud *kõiki usulahkusi* pooldav.

Kui *wop* on tõlgitud *makaroniõgijaks*, tajume, kui vähe on meie keeles rahvusi identifitseerivaid termineid. See on söötijäänud põld, mida peaksid esmajoones kündma väliseestlased.

Tõlke üldmulje on küll ladus, kuid Waugh elegantne keel lames-
 tub tunduvalt tõlkes. Näiteks on *glorious, exquisite* ja *excel-
 lent* tõlgitud *ovaliseks*: väliseestlastel harva esinev *reibas*
 vastab sõnadele *brisk, jaunty* ja *exhilarated*. Tihti tehakse
 liig palju sõnu: *Not another parrot so soon – Ega ometi, nii*
lühikese aja järele, veel üks papagoi; smooth movement of
*bodies – laipade sujuv ühest kohast teise toimetamine; Shake-
 speare'i hindajale tundub otse absurdseena, kui tema tsitaat*
Know that death is common, all that lives must die kõlab tõl-
 kes *Tead küll, et elav kõik on surelik ja maise pärib ikka*
igavik.

Kui balsameerija pühaliku kõne hulka äkki eksib *stiff*, siis on
 sobiv tõlge *raibe*, mitte ilutsev *korjus*. *Hack* on tõlgitud *su-
 lemeheks*, peaks aga olema halvustavam, näiteks *kritseldaja*.
Pugeja puhul *yes-man*'i vastena ei saa eitada semantilist seost,
 kuid oleks tahtnud näha keelendit, mille abil oleks tõlgitav
 ka *no-man*. Aga see ei ole vist nõukogude oludes oluline. Peal-
 kirigi võinuks olla kas *Armsam* või *Armastatu*, et säilitada
 originaali üllatusmomenti.

Viiteid on jagatud, peale nimede ja tsitaatide, võrdlemisi su-
 valiselt. Nii on *kaukaaslast* seletatud: „rassistide kõnepruu-
 gis *valge*“. Et naljast õieti aru saada, peab teadma, et Ameer-
 rikas on sõna *kaukaaslane* just anti-rassistlik edvistamine.
 Nimedest tulnuks tingimata selgitada Aimée Thanatogenose ees-
 ja perekonnanime. Seletamata jäänud asjadest võib veel küsida,
 mida tähendab eesti lugejale *maaklubi*: kas simmani-saali?

Muidugi on tõlketöös palju igavat ja tänamatut ning Waugh keel,
 eriti tema mäng inglise ja ameerika keelepruugi erinevustega,
 ei ole kergesti tõlgitav. Ei puudu siiski ka kohti, kus tõlge
 ületab originaali, näiteks kui (ära kasutades eesti keele mit-
 memõttelisust) on *miasma of adolescent love* saanud vasteks
murdeea armastuse soocar.

Tõlkimise kriisi saaks osaliselt lahendada sellega, et tõlki-
 jal võimaldataks elada mõnda aega tõlgitava keele ühiskonnas.
 Eesti keele lamedus peaks olema parandatav kohapeal. On igal
 juhul rõõmustav, et üks Waugh romaan on Eestis ilmunud. Looda-
 me, et sellele tuleb lisa – täpsemas ja lihvitumas tõlkes.

Heino
Jõe

Lind lasti lahti Baltimore Eesti Päevadel 1976 skaudinooruse juhtide konverentsil ehk KESNIK'ul: NOORTE AASTA 1977. jüripäevast (23. aprill) kuni 1978. maailmalaagrini juulis, Lake-woodis. Sisu ei määritletud, NoA* idee anti RAHVUSKONGRESSILE otsustamiseks. Otsus - ja, alates 24. veebruarist 1978. Selleks ajaks loodetakse nuputada ka asjale *sisu*.

EESTI GAIDIDE ja SKAUTIDE LIIDUD kuulutasid jüripäeval välja selle NoA, millele nad olid palunud Rahvuskongressi heakskiitu. Stockholmis jõuti sellestki ette ja NoA avati pidulikult 1. aprillil 1977. Nüüd on hea ja paha korraga. Hea -- noored on näidanud kiiret tegutsemist ja initsiatiivi. Paha -- ülemaailmset eesti poliitilist keskvõimu on ignoreeritud. Juhtkirjanikud ja lugeja kirjad kutsuvad noori "korrale".

Milline on tegelik olukord NoA rindel?

Need organisatsioonid, mis noortega tegelevad, teevad oma tööd juba aastaid suure püsivuse ja järjekindlusega. Noorte värbamine, juhtide treening, majanduslike võimaluste korraldamine ja nendele ehitatud kasvatustöö ei jäta midagi soovida. Aastate kestel on toimunud teatud huvialaseid muudatusi. Skautlikud organisatsioonid on pidanud loovutama vanemat noorust laulukooridele, rahvatantsu- ja võimlemisrühmadele, akadeemilistele ja kultuuri-organisatsioonidele. See on normaalne areng ja kokkuvõttes on praegu tublisti rohkem organiseeritud noori, kui oli paguluse "mesinädalatel" 40. ja 50.-tel aastatel.

Sisuliselt on asi võrdlemisi halb. Täienduskoolide klassitundides ja ainult nõudlike ning oskuslike noortejuhtide koondustel ja treeningtundides kasutatakse eesti keelt. Omavahelises keskustelus teevad seda vabatahtlikult väga üksikud noored. Sõnavara puudulikkus ja armetu lugemisoskus ei võimalda isegi korralikku ajalehe lugemist, kirjandusest kõnelemata. Eesti-alaste teadmiste tase on väga madal. Antud pildis on erandeid mõlemale poole.

-----
*) NoA -- noorte aasta
NA -- naiste aasta

Mis loodetakse NoA-ga saavutada?

Asutada uusi noorteorganisatsioone ja värvata uusi liikmeid senistesse. Pingutada aktiivsemaks seni toimuvat noortetööd. Virgutada noori rohkem eesti keelt kasutama. Tõsta lugemis- oskust ja eestialaseid teadmisi. Rakendada noori jõude eesti organisatsioonide tegevuses ja poliitilises võitluses. Mis veel?

Kuidas on nende sihtide saavutamine võimalik üheaastase aktsiooniga? Kas NoA toimkondades rakendatavad uued tegelased suudavad rohkem kui senine juhtkond? Kuidas mõjutab noortetööd nende isikute kaasatulek, kes seni selle vastu huvi ei ole tundnud? Küsimusi on lõpmatu rida ja nende vastamine on seda kergem, mida *vähem* vastaja tegelikku olukorda tunneb. Vastuse kvaliteet on sel puhul iseasi.

Viimasena toimunud raamatuaasta tulemus oli hiljuti Torontos *Vaba Eestlase* pealkirjana ühte lausesse kokku võetud. Antoni Truuvvert (mees, kes Kanadas kõige rohkem tegi raamatuaasta heaks) intervjueris Bernard Kangrot (meest, kes kõige põhjalikumalt tunneb välis-eesti raamatu olukorda) ja intervjuu pealkirjaks oli "Raamatuaasta pidurdas eesti raamatu languse". *Pidurdas* -- see on Kangro väljendus.

NoA on praegu põhimõttelikus punktis: kas alustada muna söömist tõmbist või teravast otsast -- kas jüripäevast 1977 või vabaduspäevast 1978? NoA sisu ei ole veel leiutatud. Mis kokkuvõtet loodame tulemusena saavutada?

NoA *sisu* on väga lihtne ja teostatav ilma toimkondadeta ning kindlaks määratud stardipauguga. Meil tuleb oma noorus uuesti eestlasteks õpetada. Meil tuleb nad saata Kodu-Eestisse külas- käigule -- nii pikaks ajaks kui võimalik. Nad tulevad sealt tagasi paremate eestlastena, kultuuriliselt kui ka poliitiliselt.

Sellise NoA korraldamiseks on praegu liiga vara. Vikatimees peab enne palju tööd tegema meie tagurliku poliitilise juhtkonna seas. Võibolla 1987 on õige aeg. Aga vahepeal läheb jälle terve pool generatsiooni eestlasi Looja karja.

Catharine
Jones

And this shadow-show goes on and on until Yuku falls asleep right on the floor and Anni aches with weariness, and outside it is so dark. Large beads of perspiration gleam like pearls on their father's brow, while his hands still twist and turn and make magic, as if they were straining to cast off their invisible shackles. At last Anni falls asleep on the bench, but the shadow animals go on living.

Milkman of the Manor is a novel about "shadow animals", fascinating blurred images that people create about themselves and the people around them. The various desires and ambitions that make up these images grow to be more than life-sized, and more real than the creators.

The plot of the novel is very simple. A manor lord, grown old and bored with his routine, sees the young wife of one of his cottars and decides to exercise a form of the ancient feudal rights. He gives the husband the job of milkman of the manor in return for the wife's favours. This continues until the cottar dies, and the wife plans to move away.

This summary shows that the real interest in the book does not lie in what happens. The characters who play out these events, however, are very interesting. Von Kremer and Tõnu Prillup are both quite disagreeable, but Vilde's viewpoint softens the reader's judgement of them. He gently satirizes their weaknesses, and with humour comes understanding. Tõnu, for example, is weak rather than evil. One of the methods he uses to persuade Mari is a fortune-teller's charm that requires, among other delectable ingredients, some wax from Mari's right ear. For days, poor Tõnu keeps after her each time she is asleep until finally she wakes up and says angrily, "Why can't you leave my ears alone?"

The plot sets itself up for a morality tale, but even though Tõnu freezes to death because he is drunk and von Kremer is left alone, justice is not cut and dried. Both characters use God and religion as a crutch. Tõnu believes you can be reli-

gious if you are rich; since he is poor, he asks for help from all sources — God, Satan, and fortune-tellers. Von Kremer, who is rich, reads his Bible regularly and says regular prayers to ease his conscience: "worry is wiped away like the dust from a polished table."

The style is difficult to describe. At first, the use of the present tense is startling as it is unusual in a Canadian novel. But once you are into the book, the tense has two effects: it makes the events dramatic, and it emphasizes the monotony of the characters' day-to-day lives. The occasional switches into past tense probably have significance, but on first reading this is not obvious. The change of tense remains a small irritation.

The dialogue is awkward and very jerky. This is not a flaw however, as it comes naturally out of the characters' lack of knowledge about their own motives or their attempts to rationalize their behaviour.

Vilde's style is very haunting at times. His descriptions of the coming on of winter as a "moth coloured shroud", of von Kremer walking "like an overladen schooner", and of Mari in the moonlight "with a pale milk-white halo round her head" are especially memorable. One of the most effective passages in the novel is the description of Tõnu's death. The point of view changes slowly as Tõnu becomes colder. Sounds are deadened, and blue tinges everything around him as the runners glide over the snow. Then comes the spectre of Death, and the point of view is that of the horse, obediently heading for home without guidance.

Tõnu's spectre has "unkempt ash-blond hair", like his wife, Mari. Vilde has made Mari the central character in this novel in two ways: first, she is the keystone figure in the plot, and second, she is mysterious.

"Mari has only one friend in whom she confides, and he lives in her skull." We learn almost nothing about Mari's motivations, whereas with von Kremer and Prillup, we know more about their reasons for doing things than they do. We see Mari

through their eyes, as an angel, a devil, and above all, as a child. For von Kremer, there is her ever-present ambiguous smile, and her youth, as symbolized in the bright colours of red and green he associates with her. For Prillup, there is the same smile, and again, her youth: he sees her as his third child.

From Mari herself there are only actions and occasional statements. She says, "I respect myself", and fatalistically accepts both her marriage to her sister's widower and the inevitable relationship with von Kremer. She remains, nevertheless, whole and herself, taking time from work to read and play with the children.

She says, finally, after endlessly hearing what the people around her want and the price she has to pay for their desires, "I want to be free". And indeed, she always was free. Vilde uses animal imagery to make this point, comparing her to a filly, and even to the bull that gores von Kremer. She likes to be quiet, and comes from "the Forest", a place where people are strange. Her mischievous nature comes out often — squirting milk at von Kremer, having the urge to set fire to Tõnu's hairy chest, and playing with the children. She is child-like, caring nothing for money or position.

The "invisible shackles" forged by Tõnu and von Kremer finally weigh them down. Tõnu dies needlessly, his ambitions left unfulfilled. Von Kremer is left in the same lonely state we first saw him in. Mari, on the other hand, "gives a gay little laugh and is gone."

„Südasuvi” SCV - 156 Stereo \$ 7:50

Endel
Loo

Südasuvi on kahtlemata plaat parandamatule romantikule.

Helletajatel pole hellusest puudust. Jätkub neljateistkümneks lauluks ja jääb ülegi. Vaheldusrikkuse otsijale aga on see plaat igav. Ei ole siin *Marupolkas* maru ega *Tiiderattas* tant-susärtsu. Isegi *Kanneldaja* tempomuutused ahastavad tagasihoidlikkuse ahelais. Kogu heliplaadi muusika kõnnib nagu ettenähtult sordiinis, tempo-, tuju- ja tundemõdukuses (kui kasutada ümbrise alliteratsiooniohtrust) ning jätab kuulajale tunde, et paarist palast on enam kui küllalt. Ülejäänu on niivõrd kordusilmeline.

Halvem asjakäigus on aga tõik, et *Südasuvi* on juba teine plaat sellises nudipäises ilmes. Esimene oli kunagiste Montréali *Vikerlaste* oma kümnekond aastat tagasi. Ehkki pisut särarikkam, käis toogi läbi sama muusikajuhi samastamisprotsessist.

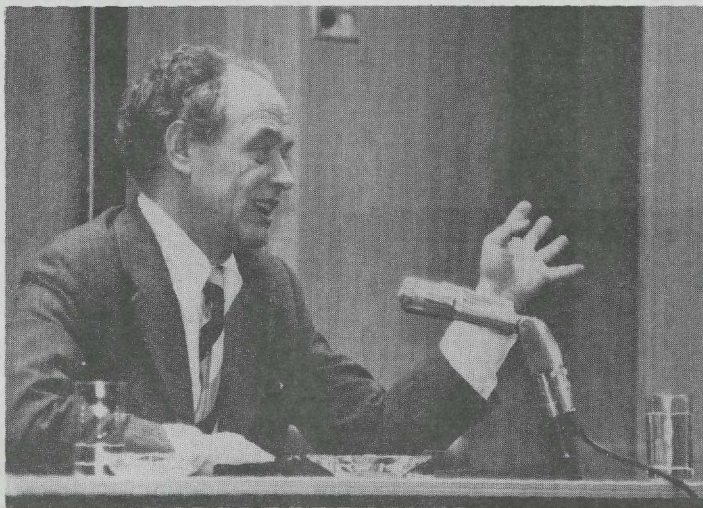
Südasuvi toob kolm viisi O. Kopvillemilt: nimipala, *Jaaniõhtu* ja *Simman*. Aga ka siin püsib sama joon, mingi loomesuuna ja ettekande üheilmelisus, kusjuures eriti viimast korraldab-vormib-piirab viisisepa ja muusikajuhi lüüriline hing.

Ja mis kuulub siis *Südasuve* positiivsele vaekausile? Kahtlemata värske häälematerjal, puhas väljatöötlus, ütlemislihtsus ja -ausus. Ei enam ega vähem.

Südasuvi tahab olla eesti rahvamuusika tutvustajaks Kanada kultuuripildis. Vähemalt ümbrisel toodud teksti järgi. Aga just selles osas jääb tublisti vajaka: puuduvad ilmelised, päritolulised ja ajalised täpsustused. Seda ei saa vabandada, sest kogu ala on küllaldaselt läbi uuritud. Hädakorral piisanuks kirjast muusikamuseumile Tallinnas vajalike andmete hankimiseks. Muide, Järnefeldti laulu soomekeelse nimetuse äratoomine olnuks õiglane, kuna R. Toi nimi omakorda on üleliigne - teatavasti viimane ei teinud *Kanneldaja* saadet *Helletajatele*.

Südasuvi kannab ümbrisekujunduses keskpärasuse (kiirustamise?) märki ja on kahjuks ainult keskpärane ka stereofoonilises püüdluses.

Plaati riiulile tagasi asetades kipub keelele tänusõna tegijajale tehtud töö arvel ja ometi ka soov homseks: *Helletajatele* elumahasemat ja värvijõulisemat tulevikku!

Karl
Aun

Üldiselt teatakse, et vähemusrahvustel oli Eestis kultuurautonoomia. Vähesed teavad, mida see konkreetselt tähendab ja paljud kipuvad seda ärasegama praegu moes-oleva n.n. multikultuuri-poliitikaga. See oleks täiesti vale. Autonoomia tähendab mitte ainult riiklikku toetust, vaid iseseisvaid autonoomseid õigusi ja sellest vastavalt tulenevaid kohustusi.

Kultuurautonoomiat võis ellu kutsuda rahvusgrupp mille koguvar oli vähemalt 3000, alaealised kaasaarvatud. Ellukutsutud kultuurautonoomia liikmeskond moodustas valimistega oma autonoomsed organid: kultuurnõukogu, kultuuroromavalitsuse j.t. See toimus kohalike maa-omavalitsuste eeskirjade alusel ja samade õiguste ning kohustega. Kultuuroromavalitsus valitses oma koole, õpetajate palkamist, kooli eelarvet ja muud vajalikku. Teiselt poolt aga kuulusid need koolid täisõiguslikena ja täiskohustuslikena avalike koolide võrku. See tähendab: nende tase pidi olema võrdne teiste vastavate koolide tasemega ja nende diplomid võrdselt teistega tunnustatud.

Kultuuroromavalitsusel, seega ka tema koolidel, oli õigus saada riigi ja kohalike omavalitsuste eelarvelistest summadest võrdne osa enesele. Peale selle võis autonoomia hankida lisatulusid oma ettevõtetest, annetustest, õppemaksudest jne. ja kehtestada erimakse oma liikmeile, mis olid sissenõutavad riikliku korras. Seega oli autonoomia oma iseseisev seaduslik võim oma liikmete ulatuses.

Teiselt poolt: liikmeks olek oli vabatahtlik. Sakslane või juut (kes ennast pidas rahvuslikult sakslaseks või juudiks) võis oma valikul olla või mitte olla autonoomia liige. Liikmena oli tal autonoomia asjus kaasaraäkimise (valimise) õigus ja ta allus autonoomia kohustustele. Liikmeks vastuvõtmise otsustas kultuuroromavalitsus. Autonoomia koolid võisid õpilastena vastu võtta ka mitte-liikmete, ja isegi teistest rahvustest vanemate lapsi. Ka see oli kultuuroromavalitsuse otsustada.

Kokkuvõttes oli kultuurautonoomial täpselt määritletud iseseisev avalikõiguslik seisund. Koolid said oma peasissetuleku riigilt ja täitsid avalike koolide ülesandeid. Sama oli muude kultuuri-liste ettevõtetega, näiteks Saksa Teater, Juudi Teaduste õppe-tool Tartu Ülikooli juures j.t.

Eestis oli ellu kutsutud ainult kaks kultuurautonoomiat: saksa ja juudi. (Juutide koguarv Eestis oli vaevu üle 4000.) Põhjuseks oli, et need kaks rahvust elasid hajutatult üle kogu Eesti, peamiselt linnades. Teised vähemusrahvused (venelased, rootslased, lätlased) loobusid autonoomia taotlusest, kuna nad olid lokaalselt koondunud ja said teostada sedasama kohalike omavalitsuste kaudu.

Mõned pealiskaudsete teadmistega ajakirjanduslikud ninatargad on väitnud, et kultuurautonoomia lakkas n.n. "vaikiva ajastu" tulekuga. See ei ole õige. Autonoomia organite moodustamine muutus, kuna see oli rajatud maaomavalitsuste seadustele. Määratud asendasid üldvalimisi. Muus osas funktsioneerisid kultuurautonoomiad endiselt edasi kuni 1940. a. suveni, millal nõukogude võim nad likvideeris.

Kõige huvitamad on eeldused, mis kultuurautonoomia kehtestamine Eestis võimaldasid. Olgu siinkohal ainult niipalju öeldud, et kultuurautonoomia üks põhilisi elemente on *rahvuse* ja *riik-kondsuse* mõistete täielik eraldamine, võimaldades sellega samal isikul olla üheaegselt ja eraldi lojaalne mõlemale. Tulemus oli huvitav, eriti Eesti sakslaste osas. Saksa kultuuromavalitsus ei lasknud Eestis juurduda Saksamaalt tulevat natsistlikku propagandat. Juutidega oli kogemus kahtlasem, mis avaldus 1940. a. suvel.

Suure üllatusena peab tõdema, et kultuurautonoomia kohta pole senini eesti keeles midagi täielikumat kirjutatud või avaldatud. Võõrkeelseist allikaist võiks nimetada:

K. Aun, The Cultural Autonomy of National Minorities in Estonia, Yearbook of the Estonian Learned Society in America, I, 1953, lk. 26 - 41

K. Aun, On the Spirit of the Estonian Minorities Law, Apophoreta Tartuensia, Stockholm 1949, lk. 240 - 245.

K. Aun, Der völkerrechtliche Schutz nationaler Minderheiten, Hamburg, 1951, lk. 49 - 60.

E. Maddisson, Die nationalen Minderheiten Estlands und ihre Rechte, Tallinn, 1930.

M. Garleff, Deutschbaltische Politik zwischen den Weltkriegen. Bonn, 1976.

Linda
Pakri

Cinderellagame and *Illuminations* are two Estonian plays in translation included in the English anthology *Confrontations with Tyranny, Six Baltic Plays* edited by Alfreds Straumanis (AK 2/77:24). Paul-Eerik Rummo's play *Cinderellagame* is translated by Andres Männik and Mardi Valgemäe, and the translator of Enn Vetemaa's *Illuminations* is George Kurman. All three translators have managed to capture the modern absurdist tone of each play without sacrificing the graceful rhythms of the original language.

Man has always found a ready outlet for his fears and frustrations in the spoken word, whatever his native tongue, and it is the test of a translated work, especially if it is a dramatic piece in which each character must "speak for himself", if the original *angst* is just as fully communicated in a second language. In the *Confrontations with Tyranny* anthology, the six plays have been chosen to exhibit certain throughlines in each of the three Baltic cultures as well as for their literary worth -- and thus in translation they must be able to convey the socio-cultural reasons for tyranny, along with the other factors producing this state.

With *Illuminations* George Kurman has clearly done his best to indicate the effects of a pervading opposition to creative thought or action that can produce such devoted self-preoccupation and absurdist circular patterns of speech as exhibited by most of the characters in this play. From the characters' common tendencies in speech and social gesture the English-speaking reader is able to sense the cultural *angst* embedded in the play. In the same way, the English translation of *Cinderellagame* relies heavily on the translators chosen colouring of each character's speeches in order to reflect as closely as possible the puppet types that each portrays. The Master's child-like self-absorption, the exaggerated posturing of the Sisters and the mindless naiveté of Cinderella are reflected in each character's stream of patter that is both self-perpetuating in itself and is also part of the machinery that keeps the play in its cyclical groove. If in *Illuminations* the spoken word is the only remaining creative weapon to ward off inevitable final apocalypse, in *Cinderellagame* we find

that speech is the only touchstone of orientation for characters caught in a whirlpool existence that is never capable of evolving towards a final state.

Both *Illuminations* and *Cinderellagame* are quite accessible to a North American audience, for the search for identity and freedom of action is not uncommon to any race. It is interesting to note, however, specific comparisons with the works of 20th century Polish playwrights Witkiewicz and Gombrowicz. In Witkiewicz's work one finds the same dismissal of the traditional attempt to create illusion on stage as exhibited by Rummo in *Cinderellagame*, and in Gombrowicz's writing there exist similar fears of social inadequacy and lack of social identity that the characters in Vetemaa's *Illuminations* experience. The Prince's quest in *Cinderellagame* reminds one of similar efforts on the part of many of Witkiewicz's characters attempting to define themselves in a world where all human relationships, and even time and space, are constantly shifting. In his pursuit to dramatize man's hidden motives Witkiewicz presents characters with little individuality, stage action that is often fragmented, repetative and violent, and also kinetic scenery with moving walls, rollers and bars. Although Rummo does not entirely approach Witkiewicz's portrayal of "Pure Form" in which reality is transformed into fantastical intellectual dimensions, both writers are clearly dealing with the indeterminate qualities of existence as revealed in the tension created by the hero's attempt to find an absolute identity both for himself and his environment.

Vetemaa's *Illuminations* has many similarities to Gombrowicz's *Princess Ivona* and *The Marriage* in the way that both playwrights deal with man's collective encounter with the perversity and hypocrisy of society. As Gombrowicz's characters wrestle with the fears of being manipulated and mocked by uncontrollable alien powers, so too Vetemaa's characters on Mount Parnassus taunt each other with the impotency of their own actions to the extent of total decomposition of all powers of creativity or will by the end of the play. Only Bernard, the artist who has resisted being pulled into the collective social disintegration, has enough remaining initiative to defy the pervading threat of death by acquiescence.

Both Rummo's *Cinderellagame* and Vetemaa's *Illuminations* offer many possibilities in production and staging. The contrast in Rummo's play between the imagined worlds of each character and the true interior of the Mistress' house, as indicated by Rummo's bare stage, could well be illustrated by fairly eccentric costuming with maybe an insignia of the household tattooed on each character's body. Any of Rummo's theatrical motifs, such as the alarm clock, the candle or flying scraps of paper, could be used in an expanded form to fit in with the design of Rummo's moving pipes. The staging of *Illuminations* involves some careful thought concerning the seven characters who are on stage throughout the entire play. To offset the potential well-known hazard of having many characters on stage with a lot to say and nothing to do, one might experiment with Witkiewiczian tactics of exaggerated poses and gestures interspersed with a possible crescendo or decrescendo of machine-like movement throughout the play. Also the Globe of Lightning is a potential source of many forms of theatricality on stage.

All in all *Cinderellagame* and *Illuminations* are two plays worthy of the emphasis given them by their inclusion in *Confrontations with Tyranny*, for each one offers absorbing reading material as well as a framework for a couple of potentially unique productions on stage.

Rootsi riik ei toeta

Jaak
Maandi

Kolmes AK numbris (AK 5/76:5, 1/77:2, 2/77:2) on esitatud üksteisele vastukäivaid andmeid Rootsis ilmuvate eesti ajalehtede riigitoetuse kohta. Küsimusel ei peaks olema niisugust kaalu, et seda üleilmses ajakirjas tasuks pikalt arutada. Seepärast lühidalt:

- Rootsis ei ole riiklikku toetust vähemusajalehtedele
- Rootsis on riiklik "üldine" lehtede toetus, mida aga eesti lehed ei ole saanud
- Rootsi valitsus kavatseb lähemas tulevikus teha ettepaneku sisserändajate ajakirjanduse toetamiseks.

Siia tuleks lisada, et toetusi on üksikjuhtudel saadud eriotstarbeks, näiteks Teataja -- noorte lehekülje väljaandmiseks. Toetusena võib võtta ka neid ametlikke teadaandeid mida riigiasutused ajakirjanduses kuulutuste kujul avaldavad. Selliseid toetuskuulutusi on saanud ka mitmed eesti lehed.

Toetuse küsimust on eriti arutatud Eesti Päevalehe (EPL) veergudel, kuna leht võiks olla õigustatud saama üldist toetust. Toetusi jagav asutus on aga määrusi tõlgendanud teisiti kui EPL ja jätnud Rootsi eestlaste suurima lehe toetusest ilma. Kui toetuse-süsteemi paari aasta eest rakendati, ei arvestatud võimalusega, et üks "etniline" leht võiks vastata toetuse saamise tingimustele: tellijate arv, ilmumise sagedus, uudislehe iseloom ja n.n. teise-lehe raskused s.t. samad kulud kui veidi suuremal lehel, aga palju väiksem kuulutustest saadav sissetulek.

Sisserändajate ajakirjanduse toetuse küsimus on veel otsustamata, kuid selle ettevalmistustöö tulemustest võib eeldada umbes järgmist: toetusi hakkab saama suuremate sisserännanud rahvuste (s.t. ka eestlaste) ajakirjandus, kuhu arvestatakse nii ajalehed kui keskorganisatsioonide häälekandjad. Seega oleks toetuse saajate ring sootuks laiem kui varema üldise (rootsi) ajalehetootuse puhul (EPL oleks võibolla ainukesena kõigist vähemuste väljaannetest olnud õigustatud toetust saama, mis m.s. oleks loonud äärmiselt ebavõrdse olukorra eesti ajakirjanduses). Ilus tulevikupilt kehtib muidugi ainult siis kui sõna "sisserändaja" ei lülita eestlasi kui "vanaolijaid" uuest toetuse-süsteemist välja. Teatud seoseis võib takistuseks olla ka säte, et 90% lehe lugejaist peavad elama Rootsis. Kavandatava toetuse üksikasju pole aga mõtet tutvustada enne kui need on parlamendi poolt otsustatud.

AK
järel-
märkus

11. mail otsustas Rootsi riigipäev „vähemusajakirjanduse“ toetamise jaatavalt (253:13). Selleks otstarbeks võeti 1976/77. lisaeelarvesse 2,5 ja 1978. eelarvesse 3,5 milj. krooni. Neid summasid hakkab jagama Invandrarverket.

Tarbeluulet Tallinna Viru hotelli varietee programmist.
Arvatav autor *Juhan Viiding*

RÄVALA ROCK

peerg läheb lõkkele
vait jääb vokk
rehetarest kostab aga
Rävala rock
hobustele sigadele
tegemata rokk
laudalakas lauldakse
Rävala rock
ja Taara tammikusse ka
ei ole mindud magama
seal rokirahvas laulab
süngest orjaõöst

mõisas ka ei
maga von
kui rock'i tantsib
Põhjakonn
ta lohistab üht
mõisaköit
ja otsib sõnajalaõit
ja rokirahvas puhkab
süngest orjaõöst

peerg on põlenud
vait on vokk
rehetarest kostab aga
Rävala rock
hobustele sigadele
tegemata rokk
laudalakas lauldakse
Rävala rock
saab mõisaköiest siidipael
ja kirstunaelast Põhjanael
ja roki saatel välja
puhkab isamaa

VALGE VARES

Käes on õhtu eesti talutares
nagu viiesaja aasta eest.
Suur ja valge muinasjutuvares
tõuseb lendu Eluvarieteest.

Täna lenda, valge vares, lenda --
tõuse lendu oma pesapuult.
Lenda kasvõi läbi iseenda
ja kui jõuad, lenda vastu tuult!

Sa ei ole mingi hädavares,
sa ei ole mingi pigilind.
Oled armas mulle, valge vares.
Oma linnuks luba hüüda sind.

Ära iial katusele lasku;
siis on tõrvas kinni nokk ja tiib.
Kuni lendad, sind ei panda tasku
ja sa märkad, kuhu elu viib.

Täna lenda, valge vares, lenda --
tõuse lendu oma pesapuult.
Lenda kasvõi läbi iseenda
ja kui jõuad, lenda vastu tuult!

Kalevipoja ingliskeelne tõlge, millega Georg Kurman on töötanud täpselt 30 aastat -- ta algas selle tööga Amerikasse saabudes, 7. juunil 1947 -- on lõpuks valmis!

Tõlke eessõna on professor A. Oraselt ja teos sisaldab ka viiteid, kaarte ja pärisnimede registri. Käsikirja maht on umbes 800 lehekülge ja see peaks ilmuma raamatuna käesoleval või tuleval aastal.

Toome järgnevalt tõlke näiteks katkendi *Kalevipoja* 17. loost.

- 55 Kalev's son leaped
onto his warhorse's saddle,
he sped off like the whirling wind,
quickly, to Viru's borders
to stifle the rumble of war,
60 to still strife's rancor.
And he took victorious men along,
the bravest as his squires:
fifty men from Viru,
sixty from Kuresaare,
seventy from Finland,
one hundred men from other islands.
- And Kalevipoeg's precious steed
was decked in clinking coins
and jingling gold;
70 a silver bit shone from its head,
gold trim gleamed on the bridle;
its crupper was a belt of thalers,
strands of beads draped on the mount.
And a sword announced the warrior,
spurs bore witness to his bravery,
a golden shield proclaimed him king!

Whoever saw this hero's son,
viewed him riding off to war,
treading the trail of strife,
80 had to acknowledge truly:
"Here's a youth of precious plenty,
a man who's valued dear --
a silver steed stands mounted
by a king of gold!
This man can stoke a fire at sea,
blow a blaze into the billows,
fan flames upon a snowfield;
he can build a hut on the wind's wing,
a chamber on the rainbow --
90 with rafters in the swollen clouds,
beds in thunderheads of hail.
Himself he sits astride the sun,
rests his head in the moon's crescent,
leans his side against a star.
He can breathe a horse into the breeze,
hew its hoofs from bent-grass,
fix lily of the valley for its eyes
and stand the steed's ears from bullrushes.
Wherever he walks his horse
100 a stronghold stirs;
where he wheels his mount
a hillock rises;
and where he prances his steed
a mountain plays,
high ground grows up.
He rides along the Finnish bridge,
thunders on that wealthy highway
paved with clapping Harju flagstone:
the road to Viru is made to quaver.
110 The steed beneath him's like a stove,
the horse he rides is like a star;
and he himself astride, is like the sun,
adorned in the garb of sunset:
a golden helmet's on his head
with ribbons colored like the sun;
he has a belt of beaten silver,

golden spurs upon his heels.
 Where he steps the heavens sparkle,
 where he walks the sky shakes.

- 120 For him the meadows are all in flower
 and the blue bog blooms;
 the nightingale chirps from the chokecherry,
 from the far firwood cuckoos croon,
 the thrush sings from a dense thicket,
 songbirds sound in the alderwood.
 The maids of Viru watched him,
 Järva's girls peeked at the man,
 Lääne's maidens wept for him,
 the dear girls of Harju sighed:
- 130 'Would that this man were ours,
 if only he'd be our dear husband;
 if this lad would be our own
 we'd go a summer without eating,
 one entire year without a meal,
 a winter without tasting groats.
 But we'd feed pork to him,
 nourish him with henseggs,
 assuage him with pats of butter;
 we'd put him to sleep on pillows,
 set him drowsing on a bed of silk,
 resting upon fine velvet'"
- 140

Kalev's dear son
 left his tracks upon the lawn
 his horse's hoofprints on the stones
 as he rode upon the warpath.
 And if the grass had a mind to,
 or if the boulders had a tongue,
 if the limestone could speak
 or a stone wall find words --

150 then many tens of places,
 many thousand witnesses,
 would be sifting tidings,
 winnowing bits of news
 of Kalevipoeg's coursing,
 of his ride along the warpath.

FILMIPROJEKTOR HAKKAS UUESTI SURISEMA ja hääpimedusest teatas: „Nüüd näete sama sündmust Ants Tagurpidi versioonis. Viimane on huvitav sellepolest, et see juhatab meid asjade ja sündmuste alguse juurde.”

INIMESED FILMILINAL MARSSISID uhke sammuga tagurpidi. Lipp lehvis tagurpidi, kuigi värvid olid õigetpidi. Siis tuli orkester sama kindla sammuga, aga ikka tagurpidi. Pillimehed ei puhunud välja, vaid tõmbasid õhku sisse. Nad ei paisunud jämedamaks, nii et õhk pidi kuskilt välja minema. Ikka uusi inimmasse voolas tagurpidi üle filmilina, igal rühmal lipp ja rosettidega dekoreeritud asjamehed ees. Ikka tagurpidi! Lõpuks jõudsid piduliste massid kuskile müüride vahele, rullisid lipud kokku, toppisid kotti ja lonkisid tagurpidi laiali. Veel paar vilksatust filmist, kuidas inimesed ronisid autodesse ja bussides ning need sõitsid tagurpidid ära. Aplaus, ruum tehti valgeks.

„MINU ÜLESANDEKS EESTI RAHVAJUHTIDE SEMINARIS,” ütles kõneleja, „on refereerida värbamisküsimust. Veendunud antikommunistidena oleme meie ka kultuuriküsimuste lahendamisel peaaegu jõudnud antikultuurini välja. Kommunism ja kultuur on ju neetult raskesti eraldatavad, kuna mõlemad kuuluvad niiõelda antimaterjaalsete asjade liiki. Kerge on eraldada näiteks kartulit ja kõrvitsat -- nii suuruse, kuju, värvi kui ka maitse järgi -- kuigi mõlemad algavad samuti "k" tähega. Neid võib isegi käega katsuda. Aga katsu katsuda kultuuri! Ei ole võimalik.”

„SAMASUGUNE ABSTRAKTSIOON on ka värbamine -- asi, millel pole vormi, värvi, lõhna ega maitset. Sellega võib kergesti libedale minna ja värvata inimesi, keda meil hoopiski pole vaja. Sellepärast käsitlen ma kindluse mõttes antivärbamist ehk seda, kuidas ebasobivaid isikuid eesti organisatsioonidest eemal hoida. Kui see on teostatud, siis on ka siht saavutatud, sest siis tulevad ju ainult õiged.”

MU IHUKARVAD TÕUSID PÜSTI ja ma vihastasin end seaks, aga perekonna pärast muutusin jälle kiiresti inimeseks tagasi. „Kas sa pead oma neetud lõuad!“ kähistasin ma kõnelejale (Black Joele) kõrva. „Need on siin kõik ausad ja siirad inimesed -- ega neid ei huvita kellegi eemale hoimine eestlusest.“

„PÜHA PRIMITIVISSIMUS!“ vaatas Black Joe mulle ausate silmadega otsa. „Kas see pole loogiline, et kui antivärvatakse ebasobivaid inimesi, siis on see ju samaaegselt sobivate inimeste värbamine. Aga need ausad ja siirad ei loe. Neist võivad kord rahvajuhid saada, praegused juhid aga istuvad EKN-us, peavad endid Kanada eestlaste parlamendiks ja sorteerivad inimesi sobivateks ning ebasobivateks. Kas sa tead mõnda teist parlamenti, mis niisuguste asjadega tegeleb?“

MUL HAKKAS BLACK JOE TUNGIVA VAATE ALL ebanugav. Pidin pea-aegu ütlema, et kas Idi Aminil ei ole? -- aga sain õigel ajal sõna sabast kinni. Idi Amini parlament ei otsusta selliseid asju, sest "big daddy" laseb ebasobivad isiklikult maha. Tuleb nii välja, et meil on uusi rahvajuhte hädasti ja üsna kiiresti vaja.

Trenti
seminar

Mai „pikal nädalalõpul“ -- 21.-23. mai -- toimus Peterborough Trenti ülikooli ruumides eesti organisatsioonide juhtkonna seminar, mille korraldajaks oli Eesti Liit Kanadas. Seminari lektorid ja teemad olid järgmised:

Jüri Daniel, *Juhtimise teooria*, Ilmar Heinsoo, *Eesti*, Robert Kreem, *Organisatsiooni teooria ja praktika ning Eesti Liit Kanadas ja Kanada eestlaste tegevus*, pastor H. Laaneots, *Mis kõik võib valesti minna*, Jaan Lepp, *Kommunikatsioon*, Walter Rand, *Eesti kultuuri oletatavaid tulevikuvõimalusi*, ning *Futurism*, Uno Rauk, K. Antoniades ja Karl Aun, *Kanada mitmekultuuri poliitika ja -programmid*.

Sümposiumis *Organisatsioon ja ta töö* esinesid lühiettekannetega: Vello Hubel ja Laas Leivat (*organisatsioonide selgitustöö*), Ene Lüdigi (*tegevuse kavandamine*), Harold Kivi (*koosoleku juhatamine*), Antoni Truuvert (*administratsioon*), Olev Träss (*hariduslike ettekannete korraldamine*), Ignas Tõrmaküla (*kõnelemise oskus*).

Seminar sai väga positiivse vastuvõtu osaliseks ja sellest kujuneb arvatavasti iga-aastane üritus.

mil77

Metsaülikooli 11. kursus -- mü77 -- toimub 20.-28. augustini, Kotkajärvel, Muskokas, Kanadas. Tänavuse mü lektorid ja nende teemad on:

Karl Aun, *Kaks poliit-teaduslikku ettekannet*, Heino Jõe, *Lennart Meri - „Hõbevalge“ ning Eesti muinasusund ja nõia osa selles*, Tõnu Parming, *Intiimsus, armastus ja sugurollid eesti kultuuris ning Abort kui ühiskonna probleem Eestis*, Andres Peekna, *Eesti muinaskannel*, Toivo Raun, *Eesti ühiskondlik ideoloogia sajandivahetusel*, Vello Salo, *Liivimaa Hendriku kroonoka ajastu tõlgendus ning Tartu kolleegiumi mõju eesti keeleõpetusele*, Vello Sermat, *Kristjan Jaak Peterson*, Heino Susi, *Soomepoiste liikumine*, Mari Veskoja, *Eesti rahvarõivad*, Asta Willmann, *Romaan ja lühijutt ning Eesti draama läbi sajandi*.

Metsaülikooli registreerimise materjale ja lisainformatsiooni saab aadressil

Metsaülikool, 5 Admiral Rd. Toronto, Ont. M5R 2L4, Canada.

- Jüri M.
Lotman   Ilmus artikkel *Lotman as a Historian of Literature*
(vt. AK 1/77:6) ajakirjas *Russian Literature*, 5 ak. nr.1,
lk. 81, 1977 Amsterdam. Artikli autor on Maria R. Mayenowa.
- Puksowi
Fond   EÜS-i juures olev A. Puksowi Fond, mille eesmärgiks on ergu-
tada ja toetada eesti vanema ajaloo teaduslikku uurimist,
annab auhindu trükis ilmunud teaduslike tööde eest, mis
käsitlevad eesti ajalugu enne aastat 1721. Auhindadeks on
ette nähtud \$ 6000 aastas. Töid võib esitada autor, kuid
auhindu võib anda Fondi zürri ka omal algatusel. Zürri esi-
mees on prof. G. Ränk Stockholmis ja Fondi Valitsuse esimees
on prof. K. Aun, Wilfrid Laurier University, Kanadas.
- A. Puksowi Fondi 1977. laureaadid on kõik Rootsist:
dr. Aleksander Loit, *Kampen om feodalröntan*, Uppsala 1975,
(350 lk.) - \$ 3000, dr. Hain Rebas, *Infiltration och handel*,
Göteborg, 1976, (200 lk.) - \$ 2700, dr. Ilmar Arens, kahe
eestikeelse artikliga, mis ilmusid koguteoses *Verbum Habeat*
Sakala, Stockholm 1974, - \$300.
- AK-le
saadetud
kirjandus   *Mõttekriips* nr. 1(35), märts 1977, XIII ak. Eesti Üliõpilas-
konna Sydneys häälekandja. Toimetus: Sulev Kalamäe, Olev
Muska, Jaak Peedo (tegevtoimetaja), Lembit Salasoo, Valdemar
Vilder. 36 lk. Stensiil, 20,5 x 26 cm.
- Bülletään* nr. 3. XIII Lääneranniku Eesti Päevad, Vancouver,
B.C. 10.-15.7.1977. Küünlakuu 1977. 21,5 x 28 cm.
- Bülletään. Eesti Õpetajate Keskuhingu häälekandja.*
Nr. 25, 1977. Toimetus: Herman Rajamaa (vastutav toimetaja),
Udo Juuno, Henno Kirikmäe, Paul Laan, Hilda Marand, Gaston
O. Randvee. 48 lk. Trükk, 14,5 x 21 cm.

MAARJAMAA

2661 Kingston Rd. Scarborough, Ont. M1M 1M3 CANADA

Henriku Liivimaa kroonika

J. Mägiste tõlge ja kommentaar. 1962, 320 lk. K \$ 7.50

E. Schaper *Täht piiri kohal* (Jõulujutt)

Tõlkinud V. Lepik. 1964, 60 lk. B 2.-

Uku Masing *Udu Toonela jõelt*

Luuletusi 1930 - 1943. 1974, 124 lk. B 5.-

Uku Masing *Piiridele pyydes*

Luuletusi 1945 - 1950. 1974, 64 lk. B 4.-

Väike Eesti ajaloo atlas / Kleiner Atlas zur Geschichte Estlands / Short Atlas of Estonian History Koost. Oleg Roslavlev. 20 kaarti a.

1200-1975, 1: 1 000 000. Kommentaar kolmes keeles. Ettevalmistusel

MAARJAMAA TASKURAAMAT

- 1 Blaise Pascal *Mõtted*
Valinud ja tõlkinud F. Sivers. 1971, 72 lk. 2.-
- 2 A. Possevino *Kiri Mantova hertsoginnale*
Sissejuhatus (V. Helk) ja tekst eesti ja itaalia keeles. 6 illustratsiooni. 1973, XX+82 lk. 2.50
- 3 H. Salu *Eesti vanem kirjandus* (2., täiend. tr.)
English Summary. 8 illustr. 1974, 136 lk. 2.50
- 4 H. Stahl *Anführung zu der Esthnischen Sprach*
(1637; fotomeh. uustrükk) 1974, XVI+136 lk. 2.50
- 5 V. Salo *Riik ja kirikud 1940 - 1974*
Eesti kirikud nõuk. ajal. 1974, 82 lk. 2.-
- 6 J. Uluots *Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil*
(Uustrükk lisadega.) 1975, 82 lk. 2.-
- 7 A. Vihalemm *Kunstnik eesti kirjanduses*
Tüübikriitiline veste. 1975, 74 lk. 2.-
- 8 Reedik Willem Willmann *Valmid*
Valinud ja redig. H. Salu, illustr. Ott Paju. 1975, 140 lk. 3.-
Bibliofiilng väljaanne, 150 nummerdatud eks., 96 lk. 10.-
- 9 *Välis-eesti perioodika 1944-1975 / Bibliography of Estonian Periodicals Abroad 1944-1975* Koost. H. Salasoo ja V. Salo. 1976, 112 lk. 2.50
- 10 A. Roos *Junalaga, Kars ja Erzurum* (2. tr. 1976)
Türgi eestlaste ajalugu. 3 kaarti. Inglis- ja türgikeelsed sisukokkuvõtted. 1975, 175 lk. 4.-
- 11 R. Tagore *Puuviljapõim*
Tõlkinud Uku Masing. 1977, 104 lk. 3.-
- 12 K. Lepik *Death Has A Child's Eyes*
Tõlkevalimik 9 keeles. 1976, 208 lk. 4.-
- 13 R. Kaugver *Nelikümmend küünalt* Romaan
2. tr. 1976, 240 lk. 5.-

K = köites, B = brošeeritud

Müügil ka Eesti Majades (New York, Stockholm, Sydney, Toronto)

PE $\frac{A}{1166}$ 77,3